

Nr 604

Av herr **Nygren m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 139, angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m.

1952 års yrkesutbildningssakkunnigas förslag har hos företrädarna för de praktiska yrkena väckt stora förhoppningar. Icke minst är detta fallet inom hantverkarkretsar. Med största tillfredsställelse har konstaterats att Kungl. Maj:t i proposition nr 139 i mycket stor utsträckning tagit fasta på sakkunnigas synpunkter och för riksdagen framlagt äskanden som på många punkter ansluter sig till eller nära överensstämmer med sakkunnigas förslag. I vissa fall har emellertid departementschefen av olika anledningar icke ansett sig kunna helt acceptera den föreslagna nyordningen. Den *justering nedåt av bidragsgrunderna för lokala yrkesskolor, företagskolor och bidrag till hantverksmästare*, som departementschefen ansett sig böra förorda, kommer enligt vårt förmenande att i väsentlig grad beskära möjligheterna till den snabba utveckling av yrkesutbildningsväsendet som alla väntat på. Så är även fallet med den föreslagna begränsningen av anslaget till yrkespedagogisk reformverksamhet som om den genomföres skulle betyda att överstyrelsen för yrkesutbildning kommer att sakna möjlighet att lämna bidrag till bl. a. på yrkesanalyser grundade undervisningsplaner för bl. a. hantverksyrken.

Att den ifrågasatta *statliga övningsskolan för utbildning av yrkeslärare* icke kunnat upptagas i årets statsverksproposition är beklagligt. Yrkesutbildningssakkunniga föreslog på denna punkt att överstyrelsen för yrkesutbildning skulle få i uppdrag att överarbeta den tidigare verkställda utredningen och till Kungl. Maj:t avge förslag om inrättande av en statlig övningsskola för yrkeslärarutbildning. Sakkunnigas förslag innebar alltså icke att slutlig ståndpunkt i ärendet skulle tagas vid 1955 års riksdag. Då departementschefen (prop. 139, s. 59) "anser att en dylik övningsskola i och för sig skulle innebära en förbättring av yrkeslärarutbildningen" borde riksdagen redan nu kunna ge Kungl. Maj:t i uppdrag att utreda frågan och förelägga 1956 års riksdag det resultat och de förslag som denna utredning eventuellt kan ge anledning till.

Ersättning till de *lärlingsombud*, som kontrollerar utbildningen av lärlingar hos mästare som åtnjuter bidrag från förslagsanslaget till främjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare, utgår för närvarande med 20 kronor per ombud och år. Det torde utan vidare stå klart att en sådan ersättning icke står i proportion till det arbete som måste nedläggas om kontrollen skall ha något som helst värde. Överstyrelsen för yrkesut-

bildning har också i sina anslagsäskanden föreslagit en höjning av beloppet från 20 till 50 kronor per lärling och år. Departementschefen har emellertid icke upptagit detta förslag bland sina äskanden.

Yrkesutbildnings-sakkunnigas förslag till främjande av *praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* innebär en konstruktiv nyordning av hitillsvarande system. Bidragsbeloppet, för närvarande 900 kronor för en fullständig lärlingsutbildning, minst 3 år, skulle höjas till 2 500 kronor, men mästaren skulle då åläggas skyldighet tillse att lärlingen bleve delaktig av yrketeoretisk undervisning i en eller annan form under viss för varje yrke särskilt bestämd tid, minst 320, högst 480 timmar. Denna undervisning skulle meddelas under arbetstid eller också skulle, om den meddelas på annan tid, lärlingen erhålla motsvarande ledighet. Departementschefen har närmast av arbetsmarknadspolitiska skäl icke ansett sig kunna förorda ett sådant förslag och har därför, samtidigt som arbetsgivarens skyldighet att svara för att lärlingen erhöles viss yrketeoretisk undervisning strukits, sänkt bidragsbeloppet till 1 500 kronor. Rent ekonomiskt torde det av departementschefen föreslagna beloppet för det stora flertalet yrken ganska väl överensstämma med vad som skulle blivit arbetsgivarens nettobidrag vid tillämpning av sakkunnigas förslag. Det är emellertid antagligt att utvecklingen leder därefter att hantverkare och småföretagare, som icke äger samma ekonomiska förutsättningar som de medelstora och större företagen, tvingas att följa de senare i fråga om betald ledighet för yrketeoretisk undervisning. Med hänsyn härtill har Sveriges hantverks- och småindustriorganisation i sitt remissutlåtande ifrågasatt, om icke denna utgift i det allmännas intresse borde bestridas med statsmedel. Organisationen har därvid tänkt sig någon form av statsstipendier. Enligt vårt förmenande vore det ur flera synpunkter lämpligare med ett för alla yrken lika bidrag, uppgående till av de sakkunniga förordade 2 500 kronor för minst treårig utbildningstid. Det sistnämnda finge då i överensstämmelse med departementschefens och SHSO:s samt flera andra remissinstansers remissuttalanden överlämnas till arbetsmarknadsparterna. Väsentliga administrativa lättnader skulle också vinnas genom detta förslag i förhållande till det av de sakkunniga förordade. Vi förutsätter, att dessa 2 500 kronor fördelas enligt de sakkunnigas förslag med 1 200 kronor efter första läroåret, 800 kronor efter andra och 500 kronor efter utbildningstidens slut.

Yrkesutbildnings-sakkunniga hade räknat med att de av dem föreslagna villkoren skulle träda i kraft från och med budgetåret 1955/56 även för sådana mästarbidrag som beviljats tidigare. Detta framgår bl. a. av sakkunnigas kostnadsberäkningar. Departementschefen har föreslagit att de nya bidragsbeloppen skall gälla endast de bidrag som beviljas från och med nästa budgetår. Ett fullföljande härav skulle medföra stor besvikelse i hantverkarskretsar. Under de två senaste åren har antalet bidragsrum, dvs. antalet nya

bidrag som finge beviljas för varje år, varit 375. Detta antal har hittills visat sig tillräckligt. Under innevarande år har emellertid ett påtagligt ökat intresse för denna form av bidrag till lärlingsutbildning kommit till synes. Efter vad vi under hand erfarit från överstyrelsen för yrkesutbildning är redan nu det medgivna antalet utnyttjat, och därutöver har överstyrelsen under behandling cirka 150 ansökningar. Redan för innevarande budgetår skulle alltså det av departementschefen för nämnda budgetår angivna antalet bidragsrum, 500, ha kunnat utnyttjas, och för budgetåret 1955/56 blir alltså av allt att döma sistnämnda antal för lågt med hänsyn till den balans som uppkommer vid budgetårsskiftet.

Hantverkarnas ökade intresse för *mästarbidragen* är säkerligen att finna bl. a. i utsikten till höjda bidrag. Det måste då komma att för dem framstå som en besvikelse om förbättringen får avse endast de lärlingar som anmäles efter 1 juli 1955. Sedan föreskriften om skyldighet för mästare att kontrollera lärlingens yrkesteoretiska undervisning bortfallit, finns inga administrativa svårigheter att låta det nya bidragsbeloppet slå igenom över hela linjen från 1 juli. Detta medför ökade kostnader, men totalkostnaden blir i alla fall i förhållande till kostnaden för praktisk utbildning vid verkstadsskola låg. Enligt vad vi erfarit från överstyrelsen för yrkesutbildning kan kostnadsökningen för 1955/56 kalkyleras till högst 580 000 kronor; sannolikt blir den något lägre. Av praktiska skäl torde det vara nödvändigt att begränsa ifrågasatta medgivande så att det ökade bidraget kan utgå för lärlingar vilkas första, andra resp. tredje utbildningsår slutar under budgetåret 1955/56.

Av det sagda framgår att antalet bidragsrum för nästa budgetår kan beräknas bli otillräckligt. Vi föreslår därför en ökning till 650 bidragsrum. Ökningen inverkar emellertid ej på medelsbehovet under nästa budgetår.

Under hänvisning till vad vi här anfört hemställes,

att riksdagen

i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om att utredningen om en övningsskola för utbildning av yrkeslärare fullföljes;

medgiver

att ersättningen till lärlingsombuden höjes från 20 till 50 kronor per lärling och år;

att antalet bidrag till hantverksmästare för lärlingsutbildning ökas till 650 för nästa budgetår;

att bidragssumman för en minst treårig lärlingsutbildning höjes till 2 500 kronor med tillämpning från och med 1 juli 1955, så att de mästare, som dessförinnan anställt lärling, erhåller bidrag med 1 200 kronor för lärling som fullgjort första läroåret, 800 kronor för lärling som fullgjort andra läroåret

och 500 kronor för lärling som fullgjort sista läroåret före den 1 juli 1956; samt

anvisar till *Främjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1955/56 ett förslagsanslag av 930 000 kronor.

Stockholm den 13 april 1955

Erik Nygren

Nils O. Jönsson
i Rosshol

Henning Gustafsson
i Skellefteå

Patrik Svensson

Gust. Nilsson
i Göingegården

C. W. Carlsson

Nils Agerberg
